

СТРАХОВА ТРУДОВА ПЕНСІЯ ЗА ВІКОМ (ПО СТАРОСТІ) В СОЛІДАРНІЙ СИСТЕМІ

Пенсія є однією з гарантій забезпечення непрацездатних громадян у встановлених законодавством випадках. Для непрацюючих пенсіонерів пенсія фактично служить основним джерелом існування, альтернативою заробітної плати.

Проблематичним у цьому зв'язку є насамперед питання про рівень прожиткового мінімуму, який повинна підтримувати пенсія. Відповідно до ст. 46 Конституції України, "пенсії, інші види соціальних виплат і допомоги, що є основним джерелом існування, повинні забезпечувати рівень життя не нижче прожиткового мінімуму, встановленого законом". Це один із найважливіших принципів соціальної політики держави. Соціальне благополуччя людини становить передумову й основу справжньої свободи особи. Забезпечення його, а разом з тим і реальних прав людини і громадянина, залежить від соціально-економічної політики суспільства, держави і, відповідно, від якості нормативних актів, що регулюють соціальну захищеність особистості в правовій державі.

Пенсія, на нашу думку, не благодійна допомога та не дарунок держави. Пенсія – це щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею пенсійного віку, або визнання її інвалідом, або у випадках втрати годувальника.

Пенсію не можна розглядати як адресну соціальну допомогу, про яку так багато говориться в засобах масової інформації. Пенсія повинна відповідати принципу: як працювала людина протягом трудової діяльності, стільки одержує у старості.

Пенсії є одним із основних і капіталомістких видів соціального забезпечення. Сформована державна пенсійна система, що залишилася Україні у спадщину від колишнього Союзу РСР, сьогодні активно реформується.

Зростають витрати коштів на пенсійне забезпечення. На 2008 р. вони складають за бюджетом Пенсійного фонду України понад 100 млрд грн.

Провідне місце в системі пенсійного забезпечення займають страхові пенсії за віком. Із загального числа пенсіонерів у країні понад 80 відсотків становлять пенсіонери по старості (10 млн чол.) [1], більшість пенсіонерів – це люди літнього віку, багато років раніше працювали на підприємствах і в організаціях на постійній основі за трудовим договором (контрактом). Усі вони підлягали обов'язковому державному соціальному страхуванню, що здійснювалося фактично за рахунок коштів Державного бюджету. Страхові внески сплачували підприємства за тарифом (диференційовано) залежно від галузі економіки.

1. Чинне законодавство передбачає широке коло осіб, що мають право на трудову пенсію. Це коло осіб визначене ст. 8 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" від 9 липня 2003 р. До нього, зокрема, належать:

1) громадяни України, що застраховані відповідно до зазначеного Закону та досягли пенсійного віку або визнані інвалідами у встановленому законодавством порядку й мають необхідний для призначення відповідного виду пенсії страховий стаж, а в разі смерті цих осіб – члени їхніх сімей та інші особи, передбачені законодавством;

2) особи, яким до дня набрання новим Законом чинності була призначена пенсія відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення” від 5 листопада 1991 р. (крім соціальних пенсій) або була призначена пенсія (щомісячне довічне грошове утримання) по інших законодавчих актах, але вони мали право на призначення пенсії за Законом України “Про пенсійне забезпечення” за умови, якщо вони не одержують пенсію (щомісячне довічне грошове утримання) з інших джерел, а також члени їхніх сімей.

2. Право на одержання довічної пенсії й разової виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду мають застраховані особи та члени їхніх сімей і/або спадкоємці на умовах і в порядку, визначеному законодавством.

3. Особи, що не підлягають загальнообов’язковому державному пенсійному страхуванню, але добровільно платили страхові внески в порядку й розмірах, установлених Законом, у солідарну систему і/або накопичувальну систему пенсійного страхування, мають право на умовах, визначених Законом, на одержання пенсії й соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду і/або одержання довічної пенсії або разової виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду.

4. Іноземці й особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, мають право на отримання пенсійних виплат і соціальних послуг із системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування нарівні з громадянами України на умовах і в порядку, передбачених Законом, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких дана Верховною Радою України.

Перелік осіб, що мають право на одержання пенсійних виплат і соціальних послуг, визначений також у Законі України “Про пенсійне забезпечення” від 5 листопада 1991 р. За цим Законом право на одержання пенсії мають:

а) працюючі на підприємствах, в установах, організаціях, кооперативах, незалежно від використовуваних форм власності й господарювання, або ті, хто є членами КСП, інших об’єднань, – за умови сплати страхових внесків у Пенсійний фонд України;

б) ті, хто займається підприємницькою діяльністю, заснованою на особистій власності фізичної особи та її праці, – за умови сплати страхових внесків у Пенсійний фонд України;

в) члени творчих союзів, а також інші творчі працівники, що є членами таких союзів, – за умови сплати страхових внесків у Пенсійний фонд України;

г) інші особи, що підлягають обов’язковому державному соціальному страхуванню;

д) працівники військових формувань, особи начальницького й рядового складу фельд’єгерської служби Міністерства зв’язку України;

е) вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти;

є) особи, що стали інвалідами у зв'язку з виконанням державних або суспільних обов'язків або у зв'язку з виконанням дій з рятування людського життя, охорони державної, комунальної та приватної власності, а також з охорони правопорядку;

ж) особи, що здійснюють догляд за інвалідом 1 групи або дитиною-інвалідом у віці до 16 років, а також за пенсіонером, що за висновком медичної установи має потребу в постійному догляді;

з) члени сімей вище зазначених осіб і пенсіонерів із числа цих осіб – у разі втрати годувальника [2].

Законодавство встановлює декілька видів пенсії: пенсії за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника, за вислугу років.

Поняття пенсії та її істотні ознаки докладно розглянуті в юридичній літературі. Проте на деяких розходженнях і позиціях вчених варто зупинитися і відзначити окремі особливості пенсій. До їх числа належать: поняття соціально-правової природи пенсії; характеристика суб'єктивного складу одержувачів пенсії; періодичність виплати пенсій; обов'язковість сплати страхових внесків та ін.

Однак, розглядаючи пенсію як вид матеріального забезпечення непрацездатних громадян, необхідно прокоментувати, на наш погляд, деякі точки зору з приводу визначення поняття пенсії.

Пенсією за віком називають таку пенсію, що встановлюється з досягненням певного віку й наявністю в той самий час необхідного трудового (загального або страхового) стажу роботи. Вік, що дає право на пенсію по старості, звичайно називається пенсійним. Він так само, як і тривалість стажу, встановлюється законом.

Право на пенсію по старості нерозривно пов'язане з трудовою діяльністю людини в суспільному виробництві. Досягнення пенсійного віку служить підставою для припинення трудових відносин працівника з роботодавцем, у зв'язку з чим у працівника виникає право на пенсійне забезпечення.

Термін “пенсія” походить від лат. *pensio*, що означає “платіж” – регулярна грошова виплата як матеріальне забезпечення по старості, інвалідності, за вислугу років, при втраті годувальника [3].

У тлумачному словнику російської мови С.І. Ожегова слово “пенсія” визначається як “грошове забезпечення за вислугу років, по інвалідності, непрацездатності та ін.” [4].

У літературі по праву соціального забезпечення радянського періоду пенсія визначається як періодичні виплати, які здійснюються за рахунок коштів соціального страхування з метою матеріального забезпечення робітника, що служить, або його сім'ї у зв'язку із завершенням певного великого циклу його трудової діяльності або у зв'язку з остаточним або тривалим вибуттям його з числа повноцінних працівників [5].

Професор В.С. Андрєєв запропонував таке визначення поняття пенсії, як правової категорії: “Пенсія по старості – це щомісячні виплати з фондів для

непрацездатних, призначувані довічно в розмірах, порівняних з минулим заробітком, особам, які займалися протягом встановленого терміну суспільно корисною діяльністю й досягли певного віку” [6].

У всіх визначеннях тлумачення поняття пенсії підкреслюється регулярність, систематичність, періодичність та інші характерні риси пенсії, що визначають її правову природу, і уточнюється перелік випадків, при настанні яких вона виплачується. Отже, ці визначення поняття пенсії можуть розглядатися як базові поняття пенсії, оскільки вони охоплюють практично всі основні ознаки пенсії і виражають її сутність.

У ст. 1 Закону України від 9 липня 2003 р. поняття пенсії визначено як щомісячна виплата в солідарній системі загальнообов’язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого законом пенсійного віку, чи визнання її інвалідом, або отримують члени її сім’ї у випадках, визначених Законом.

Пенсія в цей час призначається громадянам, що припинили або мають право припинити трудову діяльність через досягнення встановленого пенсійного віку або у зв’язку з інвалідністю, тобто одержання пенсії обумовлене певними вимогами. Це значить, що природа трудових пенсій походить від природи працездатності людини і її трудових відносин з конкретним роботодавцем. Отже, пенсію не можна розглядати як абсолютно безеквівалентну виплату. Людина в минулому працювала, платила страхові внески, тому має право на пенсію.

Цієї точки зору дотримуються сьогодні багато вчених, що займаються проблемою права соціального забезпечення Так Є.С. Мачульська у своїх роботах підкреслює, що право на трудову пенсію по старості обумовлено двома основними ознаками: по-перше, стажем роботи і, по-друге, досягненням пенсійного віку.

Концепцією пенсійної реформи передбачаються зміни умов одержання трудових пенсій – введення страхового стажу й обов’язкової сплати страхових внесків у Пенсійний фонд України.

Що стосується соціально-економічного призначення пенсії, то звичайно його бачать у тому, що пенсія є основним джерелом існування для переважної більшості пенсіонерів по старості. Та обставина, що частина пенсіонерів у перші роки після виходу на пенсію зберігає частково працездатність і продовжує трудову діяльність, зовсім не міняє соціального призначення пенсії: вона призначається їм на весь наступний період життя, у тому числі й на той період, коли вони зовсім не зможуть працювати внаслідок повної втрати працездатності.

На закінчення можна зробити висновок, що поняття пенсії за віком у солідарній системі повинне містити в собі лише ті ознаки, які найбільш характерні для неї. Воно повинне разом з тим обґрунтовуватися правовими критеріями, а також розкривати природу й соціальне призначення пенсії.

Пенсійне забезпечення по старості стало здійснюватися в СРСР із кінця двадцятих років (1928). Досягнення певного віку стало самостійною підставою пенсійного забезпечення спочатку працівників підприємств текстильної промисловості, а потім робітників та службовців усіх інших галузей економіки.

Пояснюючи причину здійснення пенсійного забезпечення по старості, деякі вчені зв'язували це з визнанням законодавцем всіх осіб, що досягли віку (чоловіки – 60 років, жінки – 55 років), непрацездатними й наділенням їх правом на пенсію по досягненні цього віку. Незмінне збереження межі пенсійного віку й визнання його конституційною нормою в цей час є свого роду традицією соціального захисту людей похилого віку. І не тільки традицією, але й принципом законності. “Дискримінація громадян похилого віку у сфері праці, охорони здоров'я, соціального забезпечення, користування житлом і в інших сферах забороняється, а посадові особи, що порушують ці гарантії, притягуються до відповідальності відповідно до чинного законодавства” [7].

Пенсія за віком відрізняється від інших видів пенсійного забезпечення, наприклад від пенсії по інвалідності і за вислугу років. Вона відрізняється від пенсії по інвалідності тим, що її призначення не залежить від фактичного стану працездатності людини. Пенсію за віком не важко відрізнити й від пенсії за вислугу років, хоча обидві ці пенсії встановлюються незалежно від фактичного стану працездатності.

Розходження полягає в тому, що для одержання пенсії за віком необхідний певний вік, а право на пенсію за вислугу років, як правило, не обумовлено досягненням будь-якого віку.

Пенсії за віком диференціюються на окремі види (підвиди) залежно від умов праці, тривалості трудового стажу, спеціальних (додаткових) юридичних підстав і розміру цих пенсій. Усі ці обставини залежать від того, про забезпечення яких категорій громадян йдеться. У зв'язку з цим законодавець підрозділяє призначення пенсії за віком на три види: на загальних, пільгових і спеціальних юридичних (умовах) [8]. Загальними умовами пенсійного забезпечення є пенсійний вік і трудовий (страховий) стаж встановленої тривалості. Саме цими двома умовами (віком і страховим стажем) обумовлене право на забезпечення пенсією по старості (за віком).

Під пільговим пенсіюванням потрібно розуміти можливість працівника вийти на пенсію по старості, або в більш ранньому віці при загальній незмінній тривалості трудового стажу, або при одночасному зниженні вимог до віку й до тривалості трудового стажу.

Що стосується спеціальних юридичних підстав призначення пенсії по старості, то вони мають значення для окремих категорій громадян, наприклад потерпілих від Чорнобильської катастрофи; інвалідів, учасників війни й сімей загиблих воїнів; багатодітних матерів і матерів інвалідів з дитинства; жінок, що працювали в текстильному виробництві, механізаторами, а також на деяких видах робіт у сільському господарстві; при неповному стажі роботи.

Пенсії за віком на пільгових умовах.

Основними умовами пенсійного забезпечення, як вже відзначалось, є: досягнення пенсійного віку й наявність певного страхового трудового стажу, тобто дві умови. Першою умовою є вік. За загальним правилом, право на пенсію за віком чоловіки здобувають по досягненні 60 років, а жінки – 55 років. Такі вікові межі встановлені для одержання пенсій тим, хто працював на посадах і професіях зі звичайними умовами праці.

При визначенні цього віку враховувалися багато факторів, зокрема середня тривалість життя й середня тривалість працездатного періоду в житті людини, стан її працездатності, досягнення пенсійного віку, необхідність встановлення для жінок додаткових пільг та ін. Слід зазначити, що у сфері пенсійного забезпечення за віком та в разі втрати годувальника жінки мають рівні права з чоловіками відносно видів і рівня соціального забезпечення.

У той самий час, якщо говорити про умови надання пенсій, то для жінок у нашій країні передбачені певні переваги. Це знаходить конкретне вираження у встановленні для них більш низького пенсійного віку й зниженого стажу роботи, необхідного для призначення пенсії за віком і по інвалідності внаслідок загального захворювання. Право соціального забезпечення передбачає розходження в пенсійному віці для чоловіків і жінок, як правило, у п'ять років. Таке розмежування характерно для всіх випадків диференціації віку за ознакою статі, у тому числі й для призначення пенсії за віком на пільгових умовах.

Іншою загальною умовою призначення пенсії по старості є стаж роботи. Для призначення повної трудової пенсії по старості необхідний стаж 20-25 років. Менше – для жінок, більше – для чоловіків.

Багато категорій працівників мають право на пенсію на пільгових умовах. Пільгові умови встановлені для призначення пенсії по старості працівникам, зайнятим на роботах з особливо шкідливими й особливо важкими умовами праці, – за Списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників і за результатами атестації робочих місць.

Пенсія їм призначається, як ми вже відзначили, на пільгових умовах при зниженому пенсійному віці на десять років і скороченому стажі роботи на п'ять років, тобто пенсія призначається чоловікам – по досягненні віку 50 років і при стажі роботи не менше 20 років, жінкам, відповідно, – 45 і 15 років.

Особам, зайнятим на роботах зі шкідливими й важкими умовами праці, – за Списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників пенсія по старості призначається чоловікам по досягненні 55 років і стажу роботи не менше 25 років, а жінкам – по досягненні 50 років і стажу роботи не менше 20 років.

Для одержання пенсії по старості на пільгових умовах за списками робіт № 1 і № 2 не обов'язково, щоб увесь трудовий стаж, необхідний для призначення такої пенсії, припадав на роботи, перераховані в цих списках.

Для вирішення питання про пільгове пенсійне забезпечення не має значення ні остання виконувана робота перед звертанням за пенсією, ані місцевість, ані місце проживання. Пенсію по старості на пільгових умовах може одержати, наприклад, киянин або одесит, що в минулому працював шахтарем на шахтах Донбасу десять років, а згодом виконував звичайну роботу, що не дає права на пільгове пенсійне забезпечення.

На пільгових умовах призначаються пенсії по старості працівникам, зайнятим на підземній і відкритій гірській роботах і в металургії. Ці працівники мають право на пенсію – за окремим Списком робіт і професій, затвердженим Кабінетом Міністрів України, незалежно від віку, якщо вони були зайняті на цих роботах не менше 25 років, а працівники прохідних професій (гірники

очисного забою, прохідники, забійники на відбійних молотках та ін.) – не менше 20 років.

Звернення за призначенням пенсії може здійснюватися в будь-який час після виникнення права на пенсію.

Особливості пільгового пенсійного забезпечення окремих категорій працівників [9].

Пенсійне забезпечення на пільгових умовах відрізняється деякими особливостями в порівнянні зі звичайними умовами призначення пенсії по старості. Ці особливості висловлюються в підставах, що визначають право на пенсію на пільгових умовах. В одних випадках вони виступають як спеціальні юридичні підстави надання права на пенсію по старості, а в інших – у вигляді додаткових вимог до спеціального стажу роботи. І ті й інші впливають із конкретних обставин, передбачених у Законі, і обумовлені необхідністю. Наприклад, встановлення законодавцем права на пільгову пенсію громадянам, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, є спеціальною юридичною підставою.

Аварія на Чорнобильській АЕС, що відбулася 26 квітня 1986 р., викликала найбільшу по масштабах радіоактивного забруднення біосфери екологічну катастрофу. Вона стала загальнолюдським нещастям, що торкнулося долі мільйонів людей, що проживають на території України, Білорусії та Російської Федерації. Чорнобильська катастрофа принесла й продовжує приносити величезну матеріальну втрату. На цілі ліквідації наслідків катастрофи Україна щорічно виділяє з бюджету країни великі кошти.

Верховна Рада й Кабінет Міністрів України після Чорнобильської катастрофи прийняли ряд нормативно-правових актів, спрямованих на соціальний захист прав і інтересів громадян, що брали участь у ліквідації наслідків аварії, і потерпілих від цієї аварії людей, що проживали в зоні аварії, зокрема на захист прав громадян, що стали непрацездатними внаслідок цієї найтяжчої трагедії.

31 квітня 1991 р., замість раніше чинного законодавства Союзу РСР, діє Закон України “Про статус і соціальний захист громадян, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, прийнятий 28 лютого 1991 р. Він неодноразово змінювався й доповнювався. Значні зміни були внесені в Закон Постановою Верховної Ради України від 6 червня 1996 р. (по суті, була прийнята нова редакція Закону) [10].

Законодавством встановлено коло осіб, що постраждали від Чорнобильської катастрофи, визначений їх статус, категорії потерпілих і засоби соціального захисту. Важливим питанням є встановлення пільгових умов пенсійного забезпечення громадян, що постраждали від цієї катастрофи. Відповідно до Закону, пенсії за віком громадянам, що працювали або проживали на території радіоактивного забруднення, призначаються на пільгових умовах із зменшенням загальнозвстановленого пенсійного віку. При цьому величина зниження пенсійного віку залежить від статусу й категорії громадян, що піддалися впливу радіації, терміну праці або проживання потерпілих на території радіоактивного забруднення [11].

Законодавцем встановлено диференційований підхід до зниження пенсійного віку чорнобильцям залежно від часу й тривалості проживання або роботи

в радіоактивно-забрудненій зоні. Однак зниження пенсійного віку на певну величину повинне відбуватися тільки в тому разі, якщо громадянин проживав або працював у зоні відчуження після аварії на Чорнобильській АЕС.

Обчислення середньомісячного заробітку для визначення розміру пенсії проводиться відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9 липня 2003 р.

Закон передбачає припинення виплати компенсацій і надання пільг тим громадянам, які відмовляються від переселення із зон обов’язкового відселення в побудоване для них житло. На зазначених громадян у період їх подальшого проживання в радіаційно-забрудненій зоні не поширюються пільги, що стосуються зменшення пенсійного віку.

Право на пенсію за віком на пільгових умовах залежить від умов праці. Наприклад, це право мають шахтарі, металурги, працівники текстильного виробництва, механізатори сільського господарства, жінки, які працювали доярками (операторами машинного доїння). Ці пенсії належать до розгляду професійних.

Пільгове пенсійне забезпечення також надається багатодітним матерям і матерям інвалідів з дитинства. Вони мають право на пенсію за віком по досягненні 50 років і при стажі роботи не менше 15 років.

Важливою нормою пільгового пенсійного забезпечення є призначення пенсії за віком при неповному стажі роботи, тобто при меншому стажі ніж 25 і 20 років (відповідно для чоловіків і жінок). Ця норма застосовується нечасто, бо більшість громадян ідуть на пенсію за наявності пенсійного віку й повного стажу роботи. Але буває, що стажу для призначення пенсії недостатньо, наприклад у жінок, які тривалий час займалися вихованням дітей або веденням домашнього господарства. У таких випадках пенсії за віком можуть бути призначені при меншому стажі роботи.

Пенсії при неповному стажі призначаються за Законом України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9 липня 2003 р.

Ці пенсії призначаються пропорційно наявному страховому стажу, виходячи з мінімального розміру пенсії за віком, відповідно до ст. 28 Закону “Про обов’язкове державне пенсійне страхування”. Обчислення пенсії здійснюється таким чином: спочатку визначається відповідна повна пенсія. Ця пенсія ділиться на число місяців необхідного повного стажу роботи, отримана сума множиться на число місяців наявного фактичного стажу роботи (у цьому стажі період понад 15 днів округляється до повного місяця, а період до 15 днів включно не враховується).

Тепер про порядок визначення розміру пенсії за віком на загальних умовах.

Розмір пенсії за віком відповідно до ст. 27 Закону України “Про обов’язкове державне пенсійне страхування” визначається за формулою:

$$П = Зп Кс,$$

де $П$ – розмір пенсії, у гривнях;

$Зп$ – заробітна плата (дохід) застрахованої особи, визначена відповідно;

$Кс$ – коефіцієнт страхового стажу застрахованої особи, визначений відповідно до ст. 25 цього Закону.

Заробітна плата (дохід) для обчислення пенсії визначається за формулою відповідно до ст. 40 Закону:

$$Зп = Зс (Ск:К),$$

де $Zп$ – заробітна плата (дохід) застрахованої особи для обчислення пенсії, у гривнях;

$Zс$ – середня заробітна плата працівників, зайнятих у галузях економіки України, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії;

$Ск$ – сума коефіцієнтів заробітної плати (доходу) за кожний місяць ($Кз1+Кз2+Кз3+...Кзн$);

$К$ – кількість місяців страхового стажу, за які розраховано коефіцієнти заробітної плати (доходу) застрахованої особи.

У разі відсутності на момент призначення пенсії даних про середню заробітну плату працівників, зайнятих у галузях економіки України, за попередній рік для визначення заробітної плати (доходу) враховується наявна середня заробітна плата працівників, зайнятих у галузях економіки України, за місяці попереднього року з подальшим перерахунком заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії після отримання даних про середню заробітну плату працівників, зайнятих у галузях економіки України.

Коефіцієнт заробітної плати (доходу) застрахованої особи за кожний місяць страхового стажу, який враховується при обчисленні пенсії, визначається за формулою:

$$Кз = Зв: Зс,$$

де $Кз$ – коефіцієнт заробітної плати (доходу) застрахованої особи;

$Зв$ – сума заробітної плати (доходу) застрахованої особи, з якої сплачено страхові внески та яка, відповідно до цього Закону, враховується для обчислення пенсії за місяць, за який розраховується коефіцієнт заробітної плати (доходу);

$Зс$ – середня заробітна плата працівників, зайнятих у галузях економіки України, за місяць, за який розраховується коефіцієнт заробітної плати (доходу).

Мінімальні пенсійні виплати чоловікам з 25-річним стажем роботи і жінкам з 20-річним стажем роботи встановлені на рівні прожиткового мінімуму для непрацездатних. З 1 липня 2008 р. це 544 гривні на місяць.

Максимальний розмір пенсій не може перевищувати дванадцять мінімальних розмірів пенсії за віком, встановленої ст. 28 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”. Ця норма встановлена Законом України про Державний бюджет України на 2008 р. та про внесення змін до деяких законодавчих актів України.

Література

1. Соціальний захист. – 2001. – № 10. – С. 24.
2. Стаття 3 Закону України “Про пенсійне забезпечення”.
3. Словник іноземних слів. – 7-е вид., перероб. – М. : Російська мова, 1979. – С. 380.
4. Ожегов, С.І. Словник російської мови / С.І. Ожегов ; під ред. проф. Н.Ю. Шведової. – 12-е вид., стереотип. – М. : Російська мова, 1978. – С. 455.

5. Советское трудовое право / под ред. Н.Г. Александрова и Д.М. Генкина. – М., 1946. – С. 364.
6. Андреев, В.С. Право социального обеспечения в СССР : учебник / В.С. Андреев. – М. : Юрид. лит., 1987. – С. 170.
7. Про основні принципи соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 4. – Ст. 18.
8. Статті 12, 13 та ін. Закону України “Про пенсійне забезпечення” від 5 листопада 1991 р. і Прикінцеві положення Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9 липня 2003 р.
9. Порядок пільгового пенсійного забезпечення відзначено у прикінцевих положеннях Закону України “ Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 9 липня 2003 р.
10. Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 35. – Ст. 162.
11. Визначення категорій осіб, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, дається в Законі. Встановлення цієї або іншої категорії залежить від характеру захворювання, пов’язаного з наслідками аварії, терміну праці або проживання в зоні відчуження.

УДК 349.3:369

С.М. Прилипко

ДО ПИТАННЯ ОЗНАК ЗАГАЛЬНООБОВ’ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Одним із механізмів реалізації конституційного права на соціальне забезпечення є загальнообов’язкове державне соціальне страхування, яке є важливим інститутом соціального забезпечення, завданням якого є підтримання добробуту громадян і їхніх сімей у визначених законодавством випадках. Обов’язкове соціальне страхування є основною організаційно-правовою формою соціального забезпечення.

Метою статті є визначення специфічних ознак загальнообов’язкового державного соціального страхування як основної організаційно-правової форми соціального забезпечення.

Принципи та правові, фінансові й організаційні засади названої форми соціального забезпечення громадян уперше в законодавстві України визначені в Основах законодавства України про загальнообов’язкове державне соціальне страхування. Залежно від страхового випадку передбачено такі види загальнообов’язкового державного соціального страхування: пенсійне страхування, страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням, медичне страхування, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, страхування на випадок безробіття. Відносини з кожного виду загальнообов’язкового державного соціального страхування повинні регулюватися окремими законами, прийнятими відповідно до цих Основ.

Для того, щоб система соціального страхування ефективно діяла в Україні, необхідно всебічно та повно досліджувати питання виникнення, функціонування та припинення правовідносин у зазначеній сфері, у тому числі історичний